

Cota Zero

TALLER D'ARQUEOLOGIA

PROGRAMA D'ACTIVITAT

Carme Alòs Trepat

Eva Solanes Potrony

Museu de la Noguera – Paeria de Balaguer

juny 2022

1. DESCRIPCIÓ

El **Taller d'Arqueologia Cota 0** és un taller que es realitza en el marc de l'excavació arqueològica que el Museu de la Noguera duu a terme al Castell Formós de Balaguer i que forma part d'una de les línies de recerca del museu.

El Castell Formós es troba situat al nord de l'actual centre històric de la ciutat de Balaguer, a la comarca de La Noguera. El Castell Formós de Balaguer té catalogació de Bé Cultural d'Interès Nacional segons la Llei 9/1993 de 30 de setembre del Patrimoni Cultural Català, i de jaciment arqueològic inclòs a l'inventari del patrimoni arqueològic de Catalunya.

El Castell Formós és un espai arqueològic d'un important interès històric. La seva construcció s'emmarca en el moment en què es consolida la Marca Superior d'al-Andalus com a zona fronterera que separava al-Andalus dels comtats carolingis i regnes cristians del nord-est de la península Ibèrica en ple segle IX. A partir del segle XI el castell es converteix en un palau. Amb la conquesta feudal de la ciutat, el castell passa a ser residència dels comtes d'Urgell fins a l'any 1413, quan la revolta del comte Jaume II d'Urgell contra el rei Ferran d'Anquetera comporta la destrucció del palau comtal i la desintegració del comtat d'Urgell. A partir d'aquesta data, el castell Formós passa a tenir una funció militar, que cal relacionar amb les diferents guerres que afectaren el país durant els segles XVI, XVII i XVIII.

El Taller d'Arqueologia Cota 0 s'organitza en dues sessions que es realitzen durant el matí. Per una banda, el taller d'arqueologia, que es realitza en un dels monuments més emblemàtics de la ciutat de Balaguer com és el castell Formós i que ahora és un jaciment arqueològic obert a la recerca i en estudi. Cota 0 es planteja com un taller per tal de poder integrar els participants en la pròpia excavació i que puguin conèixer de primera mà quin és el procediment que apliquen els arqueòlegs en el seu treball. D'aquesta manera es pretén aconseguir que sigui a través de la pròpia experimentació que els participants coneguin i gaudeixin de la descoberta del seu patrimoni.

Durant el taller, els participants interactuen contínuament amb el treball arqueològic, ja que són ells mateixos els que duen a terme totes les tasques, des del treball de camp, que inclou l'excavació i el sistema de registre fins al treball de laboratori, que inclou el rentat i marcatge dels materials arqueològics que es recuperen durant l'excavació.

La segona sessió és una activitat més lúdica i consisteix en el bany lliure a les piscines municipals del Secà de Balaguer. En aquest entorn, que compensa l'esforç realitzat després de la calor i el treball, es fomenta l'esperit de grup i es crea un espai de debat sobre el valor i el compromís amb el patrimoni.

El Taller d'Arqueologia Cota 0 es desenvolupa prenent com a marc de referència els Objectius per al Desenvolupament Sostenible de les Nacions Unides i el Pla Nacional per a la implementació de l'Agenda 2030 pel Desenvolupament Sostenible a Catalunya.

En el Taller d'Arqueologia Cota 0 es fomenta la igualtat de gènere en qualsevol àmbit i es treballa per a la sostenibilitat mediambiental. Per això s'actua sempre sota premisses i actituds que permeten col·laborar en el desenvolupament sostenible i amb actuacions responsables per a la integritat mediambiental. El taller es desenvolupa prenent com a marc de referència els Objectius per al Desenvolupament Sostenible de les Nacions Unides i el Pla Nacional per a la implementació de l'Agenda 2030 pel Desenvolupament Sostenible a Catalunya.

En aquest sentit, per exemple, es posa especial èmfasi en l'impacte que el grup pot ocasionar sobre les restes arqueològiques i sobre l'espai natural i s'actua en la reducció de residus, com en la utilització d'envasos ecològics i reutilitzables.

2. OBJECTIUS GENERALS

1. Conèixer a partir de l'experimentació el treball arqueològic, tant des de la perspectiva del treball de camp com del treball de laboratori.
2. Difondre el patrimoni arqueològic i monumental de la ciutat de Balaguer a partir de la descoberta del Castell Formós.
3. Conèixer i difondre el Castell Formós de Balaguer com a un dels monuments claus del patrimoni cultural de la ciutat.
4. Donar a conèixer el paper que desenvolupa el Museu de la Noguera com a gestor del patrimoni històric i arqueològic de la ciutat.
5. Donar a conèixer una de les diferents línies de recerca del Museu de la Noguera.
6. Fomentar el respecte pel patrimoni cultural a partir de la pròpia descoberta.
7. Crear ciutadans compromesos amb el patrimoni cultural.
8. Educar en la sostenibilitat i en la igualtat de gènere

3. PLANIFICACIÓ DE L'ACTIVITAT

3.1. CALENDARI

L'activitat és realitzarà del 27 de juny al 8 de juliol, de dilluns a divendres, en horari de 8:00 h a 13:30 h.

3.2. LLOC

L'activitat es realitza al Castell Formós de Balaguer de 8:00 h a 12:00 h i de 12:00 a 13:30 h a les piscines del Secà de Balaguer.

3.3. HORARI

- 08:00 Castell Formós (Balaguer). Inici de l'activitat: Excavació arqueològica
- 10:00 Parada per esmorzar
- 10:30 Continuació de l'activitat: Excavació arqueològica / treball de laboratori
- 11:45 Recollida d'eines. Finalització de l'activitat
- 12:00 Sortida dels participants amb l'autobús en direcció a les piscines del Secà de Balaguer
- 12:15 Bany lliure a les piscines municipals
- 13:30 Fi de la jornada. Piscines del Secà de Balaguer.

3.4. PROGRAMACIÓ DIÀRIA

Setmana 1	DILLUNS	DIMARTS	DIMECRES	DIJOUS	DIVENDRES
	27 DE JUNY	28 DE JUNY	29 DE JUNY	30 DE JUNY	1 DE JULIOL

8:00 – 9:00	PRESENTACIÓ VISITA GUIADA AL CASTELL	INICI ACTIVITAT EXCAVACIÓ	INICI ACTIVITAT EXCAVACIÓ	INICI ACTIVITAT EXCAVACIÓ	INICI ACTIVITAT EXCAVACIÓ
9:00-10:00	TREBALL DE CAMP: EXCAVACIÓ	TREBALL DE CAMP: EXCAVACIÓ	TREBALL DE CAMP: EXCAVACIÓ	TREBALL DE CAMP: EXCAVACIÓ	TREBALL DE CAMP: EXCAVACIÓ
10:00-10:30	ESMORZAR	ESMORZAR	ESMORZAR	ESMORZAR	ESMORZAR
10:30-11:45	TREBALL DE CAMP: EXCAVACIÓ	TREBALL DE CAMP: EXCAVACIÓ	TREBALL DE LABORATORI: RENTAR I SIGLAR MATERIALS	TREBALL DE CAMP: EXCAVACIÓ	TREBALL DE CAMP: EXCAVACIÓ
11:45-12:00	RECOLLIR EINES	RECOLLIR EINES	RECOLLIR EINES	RECOLLIR EINES	RECOLLIR EINES
12:00- 12:15	TRASLLAT A LES PISCINES	TRASLLAT A LES PISCINES	TRASLLAT A LES PISCINES	TRASLLAT A LES PISCINES	TRASLLAT A LES PISCINES
12:15-13:30	BANY LLIURE	BANY LLIURE	BANY LLIURE	BANY LLIURE	BANY LLIURE
13:30	FI JORNADA RECOLLIDA PARTICIPANTS	FI JORNADA RECOLLIDA PARTICIPANTS	FI JORNADA RECOLLIDA PARTICIPANTS	FI JORNADA RECOLLIDA PARTICIPANTS	FI JORNADA RECOLLIDA PARTICIPANTS

Setmana 2	DILLUNS	DIMARTS	DIMECRES	DIJOUS	DIVENDRES
	4 DE JULIOL	5 DE JULIOL	6 DE JULIOL	7 DE JULIOL	8 DE JULIOL

8:00 – 9:00	INICI ACTIVITAT EXCAVACIÓ	INICI ACTIVITAT EXCAVACIÓ	INICI ACTIVITAT EXCAVACIÓ	INICI ACTIVITAT EXCAVACIÓ	INICI ACTIVITAT EXCAVACIÓ
9:00-10:00	TREBALL DE CAMP: EXCAVACIÓ	TREBALL DE CAMP: EXCAVACIÓ	TREBALL DE CAMP: EXCAVACIÓ	TREBALL DE CAMP: EXCAVACIÓ	TREBALL DE CAMP: EXCAVACIÓ
10:00-10:30	ESMORZAR	ESMORZAR	ESMORZAR	ESMORZAR	ESMORZAR
10:30-11:45	TREBALL DE LABORATORI: RENTAR I SIGLAR MATERIALS	TREBALL DE CAMP: EXCAVACIÓ	TREBALL DE CAMP: EXCAVACIÓ	TREBALL DE LABORATORI: RENTAR I SIGLAR MATERIALS	TREBALL DE CAMP: EXCAVACIÓ
11:45-12:00	RECOLLIR EINES	RECOLLIR EINES	RECOLLIR EINES	RECOLLIR EINES	RECOLLIR EINES
12:00- 12:15	TRASLLAT A LES PISCINES	TRASLLAT A LES PISCINES	TRASLLAT A LES PISCINES	TRASLLAT A LES PISCINES	TRASLLAT A LES PISCINES
12:15-13:30	BANY LLIURE	BANY LLIURE	BANY LLIURE	BANY LLIURE	BANY LLIURE
13:30	FI JORNADA RECOLLIDA PARTICIPANTS	FI JORNADA RECOLLIDA PARTICIPANTS	FI JORNADA RECOLLIDA PARTICIPANTS	FI JORNADA RECOLLIDA PARTICIPANTS	FI JORNADA RECOLLIDA PARTICIPANT S

4. MATERIAL

4.1. Material necessari per a la realització del taller d'arqueologia

- Eines d'excavació arqueològica: pics, pales, paletins, carros, piquetes, recollidors, escobres. Bosses i retoladors permanents
- Material de registre: paper mil·limetrat, regles, plomada, cinta mètrica, llapis, gomes d'esborrar
- Càmera fotogràfica, geló
- Nivell òptic
- Material de rentar: cubells, raspalls
- Material de marcatge de materials: laca, retoladors permanents

4.2. Farmaciola

4.3. Què cal portar?

- És imprescindible anar ben calçat i amb roba còmoda
- Bossa d'esport amb:
  - Barret (es recomana de palla perquè permet aguantar millor la calor)
  - Crema solar (es recomana de protecció molt alta: 50+ SPF)
  - Repel·lent de mosquits
  - Aigua
- Banyador, tovallola i xancles
- Esmorzar (Excavació sostenible: només poden utilitzar-se envasos ecològics i reutilitzables)

4.4. Altres

- Cal evitar portar molts diners, joies i objectes de valor
- El primer dia de l'activitat es farà un obsequi d'una samarreta que identifica a tots els participants de les estades d'estiu de la Paeria de Balaguer. És obligatori dur-la tots els dies

5. EQUIP DIRIGENT

Responsable de l'activitat: Eva Solanes Potrony

Dirigent de l'activitat: Carme Alòs Trepal

Personal de suport logístic: Joan Bové Cortiella, Carme Brusau Alòs